VIER LEERLINGEN IN GESPREK MET MARCEL VAN HERPEN

Alle kinderen willen graag naar school komen

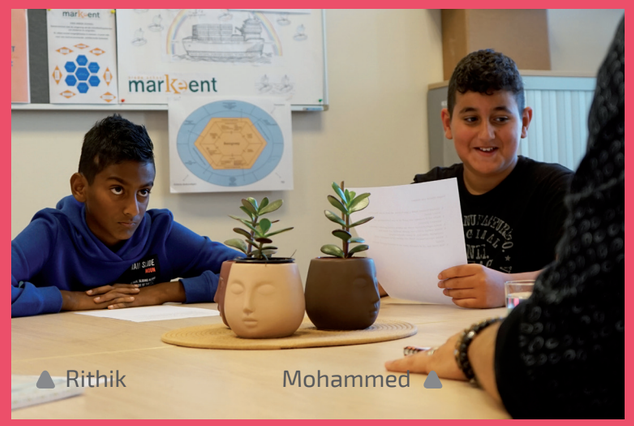

Rithik Mohammed

Esmée

Abel

‘HET ALLERBELANGRIJKSTE VIND IK DAT EEN LERAAR ALLE KINDEREN IN DE GROEP ECHT MOET KENNEN’

Vrijheid, verantwoordelijkheid en verbinding, dat zijn de sleutelwoorden in de expliciete visie van Marcel van Herpen op het onderwijs. In essentie gaat deze over daadwerkelijk contact maken en kijken naar wat elk kind individueel nodig heeft. Daarvoor ontwikkelt hij (online) trajecten, masterclasses en lezingen. Op woensdag 12 oktober zet hij hiermee ook de onderwijzende medewerkers van Stichting Eduquaat - allemaal licentiehouders om zijn gedachtegoed verder uit te dragen - weer op scherp. Dat levert inspiratie, kennis en inzichten op. Tussen de middag krijgen vier leerlingen uit de leerlingenraad van Brede School Markeent de kans hem even aan de tand te voelen.

Marcel noemt zichzelf verzinner, verteller, verbinder en is dat ook. Bovenal is hij een geboren onderwijsdier. Tijdens de havo in het Brabantse Veghel realiseert hij zich al dat hij met kinderen wil werken. Hij ontplooit een liefde voor ervaringsgericht onderwijs dat oordeelloos en empathisch is. Onvoorwaardelijk. Als leerkracht op een kleine basisschool doet hij, vooral dankzij de leerlingen, waardevolle kennis en inzichten op die niet in boeken te vinden zijn. Inmiddels maakt hij zich op allerlei manieren sterk voor pedagogische tact als antwoord op passend onderwijs. Hij schrijft daarover ook meerdere boeken.
Op dit moment staat de teller op negen boeken. Abel (10 jaar) wil graag weten wat zijn eigen favoriet is en waarom? “Als het goed is, helpen alle boeken leerkrachten fijner te werken, met plezier voor de klas te

‘IEDEREEN IS EEN BEETJE LERAAR EN EEN BEETJE LEERLING’

staan en kinderen beter te begrijpen”, reageert Marcel die aangeeft dat ‘Wij zijn Leiders’ (2018) wellicht het meest bijzondere boek is. “Dat gaat erover dat leerkrachten soms ook nog leerlingen zijn die iets moeten leren en dat sommige leerlingen op een bepaald vlak misschien beter zijn dan de leraar. Iedereen is een beetje leraar en een beetje leerling.” Marcel heeft voor dit boek veel bekende mensen geïnterviewd, waaronder Ruud van Nistelrooy, Theo Maasen, André Kuipers, Peter R. de Vries en Prinses Laurentien. Deze gefilmde gesprekken zijn via een QR-code te bekijken op de telefoon.

Esmée (11 jaar) wil graag weten welke persoon - welke juf of meester om precies te zijn - vroeger de meeste indruk heeft gemaakt op Marcel? De eerste meester die bij hem oppopt, is de leerkracht van groep 8. “Dat is de man die tegen mij zei: ‘volgens mij moet jij ook leraar worden’. Die meester kon zo ontzettend goed voorlezen, had een prachtige stem en kon heel beeldend vertellen. We hadden toen namelijk nog geen Netflix of YouTube. Iedere dag las hij een stukje voor en daar verheugde ik me enorm op. Het boek ‘Pjotr’ van Jan Terlouw vond ik geweldig.”

Lief zijn voor elkaar

De volgende vraag komt van Rithik (10 jaar). “Aan welke regel of afspraak moet elke school zich houden volgens jou?” Zonder na te denken, antwoordt Marcel heel kordaat: “Dat je lief bent voor elkaar! Want, dan weet je dat iedereen ook lief is voor jou. Alle kinderen willen graag naar school komen. Een school, een klas moet veilig zijn, een plek zijn waar iedereen het fijn heeft. Als één kind in de groep verdrietig is, voelt niemand zich vrolijk. Iedereen moet zich prettig voelen; de leerlingen, maar ook de leraren en de ouders!”

Het antwoord verrast Mohammed (12 jaar) een beetje. Hij had eerder verwacht dat de reactie zou gaan over naar elkaar luisteren, rekening houden met elkaar, niet door elkaar praten. Maar terwijl hij dit uitspreekt, realiseert hij zich dat respect hebben voor elkaar ook lief zijn is.

De vraag die hem (Mohammed zit in groep 8) nu vooral bezighoudt, is wat de juiste leeftijd is om naar het voortgezet onderwijs te gaan? “Momenteel gaan we in Nederland rond twaalfjarige leeftijd naar het voortgezet onderwijs. Voor sommige kinderen is dat prima. Zij staan te popelen om nieuwe dingen te ontdekken, op een nieuwe school, in een nieuwe omgeving. Voor anderen is de overstap heel erg groot, een beetje onveilig zelfs. Ik zou liever zien dat scholen met elkaar kijken hoe die sprong wat kleiner gemaakt kan worden”, aldus de ervaringsgerichte onderwijsgoeroe. “Daar zijn wereldwijd voldoende voorbeelden van waarvan ik echt voorstander ben. Het is belangrijk dat je een volgende stap kunt zetten. Je wordt als puber ook een ander kind. En het mag best spannend zijn, maar de

‘IK ZOU LIEVER ZIEN DAT SCHOLEN MET ELKAAR KIJKEN HOE DIE SPRONG WAT KLEINER GEMAAKT KAN WORDEN’

overstap moet wel goed aansluiten op de basisschool.”

Over de grote overstap

De afgezanten uit de leerlingenraad zijn het met Marcel eens. Ze denken dat het erg wennen is, zeker omdat ze acht jaar lang naar dezelfde, vertrouwde school zijn gegaan waar ze alle meesters en juffen kennen. Rithik kijkt ertegenop alles weer opnieuw te moeten uitvinden. Marcel stelt hem gerust door uit te leggen dat het ook heel leuk is om nieuwe mensen te ontmoeten en dat persoonlijke groei ook belangrijk is. “Maar”, zo zegt hij, “het is belangrijk om per kind te kijken of de overstap niet té spannend is.”

De meiden, Abel en Esmée, blijven doorvragen. Ze willen toch graag een leeftijd horen. “Ouder dan twaalf jaar. Liefst zou ik de basisschool wat langer doortrekken, niet zo snel selecteren en zeker geen eindcito doen”, schetst de pedagoog annex leraar zijn ideaalbeeld. “Dan zou ik leerlingen langer organisch laten doorgroeien met elkaar totdat het moment van selectie zich vanzelfsprekend aandient.”
Bij Mohammeds vraag of alles dan op één school gefaciliteerd moet worden, zet hij een duidelijke kanttekening. “Ik vind het beter om de groep kinderen langer bij elkaar te houden, maar dan moet je wel alert zijn en onderscheiden welke kinderen andere uitdagingen of begeleiding nodig hebben. Want dat moet je ze dan wel kunnen geven. Anders doe je geen recht aan die kinderen.”

Abel vindt dat leerlingen ook trots moeten zijn op die overstap, blij dat ze op de nieuwe school aan hun toekomst gaan werken, zonder angst om gepest te worden of dat ze er nog niet klaar voor zijn. Marcel vindt, naast trots, vertrouwen ook een belangrijk woord. “Vertrouwen dat je het kunt. Daarin hebben scholen nog wel een slag te maken, zodat ze leerlingen beter kunnen voorbereiden.”

De onmisbare eigenschappen

Dit inspireert Esmée tot het stellen van een spontane vraag over de onmisbare eigenschappen van een goede leraar. “Het allerbelangrijkste vind ik dat een leraar alle kinderen in de groep echt kent. Alle leraren zijn anders. Alle leerlingen zijn verschillend. Iedereen heeft zijn plussen en minnen, maar wanneer je elkaar goed kent, kun je veel makkelijker met elkaar omgaan. Een huisbezoek kan zoveel verschil maken! Dan krijg je andere gesprekken en leer je elkaar nog beter kennen, waardoor het praten in de klas soepeler gaat.”

Praten. Iedere dag samen praten in de klas, dat vindt Marcel essentieel. Ook om pesten te voorkomen. “Pesten is zo ongeveer het ergste wat er is, dus elke leerkracht moet alles – maar dan ook alles – doen om te zorgen dat dit niet gebeurt. De kinderen die pesten doen dit niet zomaar, daar ligt een probleem onder, maar als je gepest wordt is dat vreselijk. Er zijn diverse manieren om dit aan te pakken, maar belangrijk is dat leraren en kinderen iedere dag open en eerlijk alles bespreekbaar maken in de klas.

MARCEL VAN HERPEN (1967), verbonden aan het Centrum Pedagogisch Contact, is pedagoog, leraar, auteur en veelgevraagd spreker. Met veel betrokkenheid en enthousiasme heeft hij al meer dan tweeduizend inspirerende, interactieve lezingen gegeven, maar ook masterclasses en begeleidingstrajecten verzorgd voor scholen, besturen, samenwerkingsverbanden, sportclubs en gemeenten. Zowel nationaal als internationaal. Vanuit zijn brede kennis en praktijkervaring weet hij de aandacht vast te houden en een helder beeld te schetsen van hoe het onderwijs zich kan verbeteren.

Alleen zo kan iedereen daar iets van leren.”

De vier kinderen, overigens stuk voor stuk uitstekende leraren in de dop, herinneren zich een voorval van vorig jaar. Samen vertellen ze: “Een uit de hand gelopen ruzie werd een vechtpartij op het schoolplein. Iemand had dat gefilmd en op TikTok gezet. Sindsdien krijgen we geregeld een les over cyberpesten van bureau Halt en praten we er vaker over in de klas.” Marcel grijpt dit voorbeeld aan om alle facetten van pesten te benoemen en maakt zo duidelijk dat niemand dat alleen kan oplossen. “Dat moet je met de hele klas bespreken, iedereen moet weten waarom je lief moet zijn voor elkaar. Door zaken steeds opnieuw aan te kaarten, ontstaat onderling meer begrip en verbinding. Dan voel je dat je het samen doet.”

Aandacht voor ontwikkeling

Daarmee raakt hij de kern van zijn visie. Net als iedereen wil hij dat alle kinderen met plezier naar school gaan en zich optimaal ontwikkelen. “Tegenwoordig houdt iedere leerkracht wel in de gaten of kinderen graag naar school komen en heeft verder de ‘zogenaamde’ resultaten scherp in beeld. Of kinderen zich écht ontwikkelen, dat is nog een grijs gebied. Ik zie liever minder focus op het toetsen en meer kennis en aandacht voor de vraag of leerlingen echt in ontwikkeling zijn. Want dan ontwikkelt de school en de klas zich als organisme ook veel beter.”

Om die omslag te maken, moet de leraar in zijn ogen de volledige verantwoording nemen voor dat wat hij doet. “Als mens en als opvoeder hoort hij het goede voorbeeld te geven”, zegt Marcel tot slot. “Veel leerkrachten presenteren zich nu nog als verlengstuk van een systeem. Dat is principieel niet juist als je kinderen wilt voorbereiden op een onvoorspelbare toekomst. Je moet geen maakbaarheid suggereren, je moet kinderen helpen zelfredzaam te worden.”